

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ - КОНСТИТУЦИЯВИЙ ИСЛОҲОТЛАР ДАВР ТАЛАБИ

Дадашева Ақида Абдужаббаровна

Тошкент давлат транспорт университети

“Халқаро оммавий ҳуқуқ” кафедраси мудири, ю.ф.д., профессор в.б

Аннотация

Ушбу мақолада Ўзбекистонда олиб борилаётган Конституциявий ислоҳотлар ва уларнинг инсон қадри учун ҳуқуқий кафолат шакллантиришда, сиёсий-ҳуқуқий, ижтимоий, иқтисодий ва халқаро ҳамжамиятдаги ўрни ва нуфузини тубдан ўзгартириб, ўз олдига қўйилган мақсадларини қадриятлари асносида келажак авлодига етказиш ҳамда инсон манфаати муҳимлиги эътиборга олинганлиги таъкидланган.

Калит сўзлар: конституциявий ислоҳот, модернизация, фуқаролик жамияти, халқаро ҳамжамияти, қадриятлар, халқчил қомус, тажриба, сиёсий-ҳуқуқий, кафолатлар.

Ключевые слова: конституционная реформа, модернизация, гражданское общество, международное сообщество, ценности, народный закон, опыт, политические и правовые, гарантии.

Аннотация

Стате отмечено, что в формировании конституционных реформ и их правового обеспечения человеческого достоинства важное значение имеет будущее политико-правовое, социальное, экономическое и международное сообщество и важность донесения поставленных целей до следующего поколения в соответствии с их ценностями и учитывалась важность человеческого интереса.

1992 йил 8 декабрда қабул қилинган илк суверен Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси 30 йил мобайнида амалиётда ўз кучини, моҳиятини, роли ва вазифаларини акс этирди – бу тарих. Бу даврни ўрганиш, хатолар устидан ишлаш, камчиликларни бартараф этиш, фуқаролик жамиятини ривожлантириш, Жаҳон Конституция лойиҳаларини ўрганиб чиқиш ва ижобий тажрибаларни, қадриятларга асосланиб татбиқ этиш “халқчил қомус” тамойилига асосланиб, ҳолат юзасидан янги мустақил жамиятнинг ишончли ҳуқуқий кафолатларини шакллантиришда келажакда сиёсий-ҳуқуқий, ижтимоий, иқтисодий ва халқаро ҳамжамиятдаги ўрни ва нуфузун тубдан ўзгартириб, мамлакатимизни ислоҳ этиш ва модернизация қилишнинг энг муҳим мақсадларини белгилаб олиш даркор. Бу давр талаби – цивилизация ривожланган сари қонун ҳам талабга мост бўлиши керак.

Ҳозирги кунда халқ муҳокамасига қўйилган ва Конституциямизнинг бир неча моддаларига қўшимча ўзгартириш киритиши кутилаётган, инсоннинг кадр-қиммати аввало унинг табиий яшаш ҳуқуқида намоён бўлиши ва уни бош қомусимизда акс этирилиши – энг улғу ва муқаддас қадриятларимиздан биридир.

Ушбу ислоҳотларда ҳорижда яшаётган ва ишлаётган Ўзбекистон фуқароларимиз билан мунтазам алоқаларни сақлаб қолиш, давлатимиз томонидан ғамхўрлик қилишга оид алоҳида норма киритилиниши, Ўзбекистонда фуқароларнинг мулк ҳуқуқлари ҳимоя қилиш, унинг

дахлсизлигини кафолатлаш, мажбурий меҳнатга чек қўйиш, аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва фуқаролик жамияти барпо этишга қаратилган ва бунинг асносида “Инсон қадри” тушунчаси ва уни асосий Қонунга муҳрлашга устувор аҳамият берилмоқда.

Халқ муҳокамасига тақдим этилган Конституция лойиҳасининг асосий матнидага 70-75-моддаларига халқ томонидан эътироз билдирилиши ва Президентимиз томонидан бу эътирозлар қабул қилиниб муҳокамадан олиб ташланиши ҳам “Инсон қадри” учун қонунни қайта кўриб чиқилиши ва ушбу моддаларга қўшимча ва ўзгартиришларга қўйилмаслиги ҳам ҳукуматнинг халқнинг фикрини инобатга олиниши ижобийдир. Ушбу ислохотларнинг асосий мақсади фуқароларнинг шаъни ва кадр-қиммати, халқ манфаати ҳар қандай тажовузлардан ҳимоя қилишни таъминлашдан иборатлигидандир. Жамиятнинг ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, ҳарбий-техник ва бошқа бир қатор ҳаётий ҳолатларини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади. Бош қомус Конституция оддий ҳужжат эмас, аксинча, у давлатнинг энг олий ҳуқуқий қонунни бўлиб, жамият тараққиёти билан ислохотлари билан унга қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш зарурати юзага келади. Ижтимоий соҳанинг барча босқичларига татбиқ этилаётган янгиликлар ва сезиларли ўзгаришлар глобаллашувнинг замонавий муаммолари шароитида миллий ривожлантиришнинг янги дастур ва уларни дунёвийлаштириш стратегиялари асносида татбиқ этилиши изланмоқда. Ушбу интилишлар, истаклар ва умидлар акс эттирувчи ҳужжатдир. Кенг жамоатчилик томонидан таклиф этилган минглаб фикр ва мулоҳазалар Конституциявий комиссия томонидан ўрганиб чиқилиб асосилари инобатга олиниши, ўзгартиришларда барча ҳуқуқ ва эркинликларни, жумладан, муносиб ҳаёт, турмуш фаровонлигини оширишга эътибор берилиши асослидир¹.

Шунингдек, аксарияти мазмун-моҳиятига кўра, “инсон-жамият-давлат” томоилларини конституциявий қоида сифатида муҳрлашга, халқпарвар давлат барпо этишга, инсон ҳуқуқларининг ҳимояси ва ижтимоий муҳофазасини кучайтиришга, ёшларнинг ҳуқуқи, аёллар ҳуқуқи ва манфаатларини тўла таъминлашга қаратилган².

Энг муҳими, қонун лойиҳаси давлат ҳокимияти ва бошқарув тизимини такомиллаштириш, жумладан, парламент ваколатларини кенгайтириш, Президент институтини такомиллаштириш, жойлардаги вакиллик ва ижро ҳокимияти органларини ажратиш ўз ичига олади.

Жамият ислохотлар ташаббускори деган эзгу ғояга асосланган ҳолда олиб борилиши, “Халқ давлат ҳокимиятининг бирдан бир манбаидир” деган олтин қонуннинг ҳаётийлигини исботламоқда. Ушбу жараёнларни амалга оширишда қўйилган асосий мақсад ва вазифалар ва ушбу ислохотларнинг халқимиз ва давлатимиз тараққиёти учун беқиёс аҳамияти жиҳатлари³:

Биринчидан, “Инсон қадри” деган тамойилнинг ҳаётда ўз исботини топишга;

Иккинчидан, давлат ва жамият ишларини бошқаришда халқнинг хоҳиш-иродасини батамом қарор топтириш борасидаги демократик ислохотларнинг ижобий жиҳатлари асносида охирига етказишини таъминлаш;

¹ Dadasheva, A. A. (2022). PUBLIC OPINION AND GOVERNMENT EVALUATION IN NEW UZBEKISTAN. The American Journal of Interdisciplinary Innovations Research, 4(01), 16-19.

² Инагамова М.М. Аёл ҳуқуқларини ҳимоя қилишда ички ишлар органларининг фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорлиги // Фалсафа ва ҳуқуқ ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий, фалсафий-ҳуқуқий журнал. №1. –Т.: 2020. –Б. 64-68.

³ Дадашева А.А. Взаимодействие органов представительной власти на местах и самоуправлении общественного контроля. //Гражданское общество. Фуқаролик жамияти. Civil Society //. №2. 70-75 -Б; 2021 й. ISSN 2181-5836.

Учинчидан, жамоатчилик назорати фаолиятини ҳукумат томонидан фуқароларнинг эътироз, таклиф, тавсияларини эшитиш ва адолатли қарор чиқарилган ҳолда ижобий натижага эришиш⁴;

Тўртинчидан, адолатли ва одил судловни таъминлаш, замонавий ижтимоий-иқтисодий муносабатларнинг конституциявий-ҳуқуқий мақомини белгиланишга;

Бешинчидан, дунё ҳамжамиятидаги янги Ўзбекистоннинг ўрни ва нуфузи янада ортиб, давлатимизнинг янада юксалишига хизмат қилиши шубҳасиздир.

Хулоса ўрнида, бугунги даврда жадал ислохотлар даврида ҳар бир қонунни тўғридан-тўғри ишлайдиган қилиб яратишни, барча соҳанинг ҳуқуқий асосини ана шундай талабчанлик мезонлари асосида мустаҳкамлаш жамият олдида турган энг муҳим вазифаларимиздан биридир. Ҳуқуқий давлатда мамлакатнинг қуйидагиларга: халқ суверенитетига; шахснинг ҳуқуқ ва эркинликларининг бузилмаслигига ва кафолатланганлигига; қонун устуворлигига; ҳокимиятнинг бўлиниш тамойилига асосланганлигига; суд ҳокимиятининг мустақиллигига ҳамда энг муҳими фуқароларнинг ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданияти ривожланишига, билим ва кўникмаларини сифатли етказишга эътибор қилиш ва юқоридаги ҳаракатларни амалда бажарилиши шарт ҳисобланади.

⁴ Akida Abduzhabbarovna Dadasheva. (2022). PUBLIC OPINION AND GOVERNMENT EVALUATION IN NEW UZBEKISTAN . The American Journal of Interdisciplinary Innovations Research, 4(01), 16–19.